(परिशिष्ट "अ")

APPENDIX 'A'

प्रश्नावली

(QUESTIONNAIRE)

"परळी वैजनाथ शहरातील माध्यमिक शाळांमधील शारीरिक शिक्षणाच्या वस्तुस्थितीचा चिकित्सक अभ्यास".

(A CRITICAL STUDY OF THE FACTS OF TEACHING PHYSICAL EDUCATION IN SECONDARY SCHOOLS IN PARLI-VAIJNATH CITY)

श्री--

महोदय,

मी एम. फील करीता परील विषय घेतलेला आहे. विषयाला आवश्यक माहिती संकलीत करण्याच्या उद्देशाने खालील दिलेली प्रश्नावली तयार केली आहे. प्रश्नावलीत दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे प्रश्नावली भरण्यासंबंधी दिलेल्या सुचनेप्रमाणे आवश्यक त्या माहितीसह आपण द्यावी ही नम्र विनंती. या माहितीचा उपयोग केवळ संशोधन कार्यापुरताच करण्यात येऊन ही सर्व माहिती गोपनिय ठेवण्यात येईल.

आपला नम्र,

[भोसले डी. ए.]

शिक्षण महाविद्यालय, बार्शी

जि. सोलापूर.

// प्रश्नावली भरण्यासंबंधी सूचना //

[१] होय / नाही या पैकी तुम्हास हवा असलेला पर्याय ठेऊन दुसरा खोडा.

[२] काही प्रश्नासमोर पर्याय दिलेले नाहीत अशा ठिकाणी आपले उत्तर शब्दात [अंकात] नोंदवा.

[३] काही प्रश्नाबाबत उत्तरादाखल एका ऐवजी अनेक पर्यायी उत्तरे संभवत असतील तर ती द्यावीत. केवळ एकच पर्याय द्यावा असे अपेक्षित नाही.

[४] अपेक्षीत पर्यायावर [✓] चिन्ह लावा.

[५] कोणताही रकाना कोरा सोडू नका.

[६] सोडल्यास त्याचे उत्तर "नाही" [नकारार्थी] असे समजले जाईल.

-=:0:=-

[१] शिक्षकाचे पूर्ण नांव :————————————

[२] हुद्दा :————————————

[३] शाळेचे नांव :————————————

[४] वय :————————————

[५] शैक्षणिक पात्रता :- :————————————

अ] सामान्य :————————————

ब] व्यावसायीक :————————————

[६] अनुभव :————————————

[७] विशेष पात्रता असल्यास :————————————

प्रश्न क्रं.

१. आपल्या शाळेत एकूण विद्यार्थी -----------

२. आपली शाळा शहराच्या मध्यवस्तीत आहे काय? होय/नाही.

३. आपली शाळा खालील पैकी कोणत्या प्रकारची आहे.

अ] १] सरकारी	[	]
२] खाजगी	[	]
ब] १] मुलींची	[	]
२] मुलांची	[	]
३] मुला-मुलींची	[	]

४. खाजगी असल्यास :-

१] अनुदानित	[	]
२] विनाअनुदानित	[	]
३] कायमची विनाअनुदानीत	[	]

५. आपली शाळा कोणत्या माध्यमाची आहे :-

१] मराठी माध्यम	[	]
२] इंग्रजी माध्यम	[	]
३] उर्दू माध्यम	[	]
४] इतर	[	]

६. शाळेत एकूण शारीरिक शिक्षकांची संख्या किती?--------

७. एकूण प्रशिक्षीत शारीरिक शिक्षक किती ?--------

८. शारीरिक शिक्षकांपैकी किती जणांनी उद्बोधन अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे--------

९. आपल्या शाळेत एन. डी. एस. शिक्षक आहेत काय होय/नाही.

१०. असल्यास एन. डी. एस. शिक्षकांची संख्या किती?----------

११. १] एन. डी. एस. शिक्षकांची उपयुक्तता वाटत असल्यास पैकी कोणत्या बाबतीत :--

अ] खेळात विशेष प्राविण्यप्राप्त करून देण्यांकरीता[ ]

ब] शारीरिक शिक्षणास मदत देण्यांकरीता [ ]

क] शाळेत इतर कामात मदत करण्याकरीता [ ]

ड] इतर विषय शिकविण्या करीता [ ]

१२. शारीरिक शिक्षणाच्या आठवड्यात इयत्तावार तासीका किती ?

इयत्ता	तास संख्या	इयत्ता	तास संख्या
५वी	[ ]	८वी	[ ]
६वी	[ ]	९वी	[ ]
७वी	[ ]	१०वी	[ ]

१३. वरील वेळा पत्रकात नोंदलेल्या तासीका खेरीज इतर वेळे खेळाचा सराव घेतला जातो काय ?

१४. असा सराव देत असल्यास नेहमीच की प्रासंगीक कारणपरत्वे---

१५. दिलेल्या वेळात शारीरिक शिक्षणाचा अभ्यासक्रम पूर्ण होतो काय ? होय / नाही.

१६. होत नसल्यास कोणकोणत्या वर्गाचा पूर्ण होत नाही.

---

१७. आमपणासंबंधी आपण नियोजन करता काय? होय/नाही.

१८. शाळेत कोणते खेळ खेळले जातात प्रकारानुसार खेळाची नावे लिहा:-

अ] मैदानी [वैयक्तीक] मैदानी [सांघिक]

१. ________ १. ________

२. ________ २. ________

३. ________ ३. ________

४. ________ ४. ________

५. ________ ५. ________

६. ________ ६. ________

ब] इनडोअर [वैयक्तीक] इनडोअर [सांघीक]

१. ________ १. ________

२. ________ २. ________

३. ________ ३. ________

४. ________ ४. ________

५. ________ ५. ________

६. ________ ६. ________

१९. कोणत्या खेळा करता आपल्या शाळेत कायम स्वरुपाची मैदाने आखलेली आहेत नावे लिहा :-

अ] मैदानी [वैयक्तिक] मैदानी [सांघीक]

१. ________ १. ________

२. ________ २. ________

३. ————————	३. ————————
४. ————————	४. ————————
५. ————————	५. ————————
६. ————————	६. ————————

ब] इनडोअर [वैयक्तिक]	इनडोअर [सांघीक]
१. ————————	१. ————————
२. ————————	२. ————————
३. ————————	३. ————————
४. ————————	४. ————————
५. ————————	५. ————————
६. ————————	६. ————————

२०. शाळेला खालील पैकी कोणत्या प्रकारची धावण्याच्या मैदानाची [रनिंग ट्रॅक] व्यवस्था आहे.

अ] २०० मिटर धावणे [रनिंग ट्रॅक] [ ]

ब] ४०० मिटर रनिंग ट्रॅक] [ ]

२१. शाळेला [जिमनॅशियम हॉल] व्यायाम गृह आहे काय?
होय / नाही.

२२. शाळेला स्वतंत्र आखाड्याची व्यवस्था आहे काय?
होय / नाही.

२३. शाळेत कोणकोणत्या खेळाचे साहित्य उपलब्ध आहे नावे लिहा :-

अ] मैदानी [वैयक्तिक]

१. ____________________
२. ____________________
३. ____________________
४. ____________________
५. ____________________
६. ____________________

मैदानी [सांघीक]

१. ____________________
२. ____________________
३. ____________________
४. ____________________
५. ____________________
६. ____________________

ब] इनडोअर[वैयक्तिक]

१. ____________________
२. ____________________
३. ____________________
४. ____________________
५. ____________________
६. ____________________

इनडोअर [सांघीक]

१. ____________________
२. ____________________
३. ____________________
४. ____________________
५. ____________________
६. ____________________

२४. तुमच्या मतानुसार उपलब्ध साहित्य :-

१. -भरपूर आहे. [ ]
२. पुरेसे आहे. [ ]
३. तुटपुंजे आहे. [ ]
४. नाहीच [ ]

२५. खेळाचे साहित्य अपुरे असल्यास त्याची कारणे कोणती:-
१] आर्थिक अडचण [ ]
२] अपुरी जागा [ ]
३] शाळेचे सदोष व्यवस्थापन [ ]
४] अन्य असल्यास---

----

२६. शाळेतर्फे ज्यादा वेळ [एक्स्ट्रा टाईम] कोचिंगची व्यवस्था करण्यात येते काय ? होय/नाही.

२७. शाळा खालील पैकी कोणत्या प्रकारचे कार्यक्रम आयोजित करते
१. समूह स्पर्धा [ ] २. शिबीर [ ]
३. संस्थांतर्गत स्पर्धा [ ] ४. सहल [ ]
५. खेळ दिवस [ ] ६. अंतर विद्यालयीन स्पर्धा [ ]
७. विविध क्रीडा स्पर्धा. [ ]

२८. आपल्या शाळेचा संघ/वैयक्तिक विद्यार्थी राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर खेळला आहे काय? होय/नाही.

२९. असल्यास खेळ व वर्षे -------------------- इ. स. ------------

३०. राज्य व राष्ट्रिय स्तरावर मिळालेले पुरस्कार असल्यास कोणत्या प्रसंगी व वर्षातून किती वेळा ------------

३१. आपल्या शाळेत विद्यार्थ्यांची वैद्यकिय तपासणी होते काय? होय/नाही.

३२. विद्यार्थ्यांना शारीरिक शिक्षणाच्या दृष्टीकोणातून प्रोत्साहन देण्याकरीता शाळा कोणत्या प्रकारे प्रयत्न करते.

१. फि माफ [ ]

२. शिष्यवृत्ती [ ]

३. आर्थिक सहाय्य [ ]

४. खेळाचे साहित्य मोफत पुरविणे [ ]

५. पुरस्कार [ ]

६. अन्य----------------------

३३. मुख्याध्यापक शारीरिक शिक्षणाच्या नियोजनात मार्गदर्शन करतात काय ? होय / नाही.

३४. शाळा मुलामुलींची [समिश्र] असल्यास स्त्री शारीरिक शिक्षिका आहे काय ? होय/ नाही.

३५. नसल्यास मुलींचे खेळ/कवायत इत्यादी मुलांबरोबरच घेतले जाते काय? होय/ नाही.

३६. मुलांचे खेळ वेगळे घेत असल्यास कोणत्या प्रकारे :-

अ] वेळापत्रकात मुलींच्या खेळाकरीता स्वतंत्र तासीकेची वर्गवार नोंद करुन तासे घेतले जातात [ ]

ब] वेळापत्रकात मुलींच्या खेळाकरीता खास नोंद न करता विहित तासीकेतील अर्धा वेळ मुलांकरीता व अर्धा वेळ मुलींकरीता दिला जातो. [ ]

क] वेळापत्रकात मुलींच्या वेळा करीता नोंद ही नाही व प्रत्यक्ष विहित तासिकेतील तास वेळ ही दिला जात नाही तर मुलामुलींचे वेळ एकत्रच घेतले जातात.
[ ]

अ, ब, क शिवाय अन्य असल्यास खालील नोंद करावी----------------------

----

३७. सांघिक कवायत वर्गवार किंवा शाळेची मिळून घेतली जाते---

३८. आठवड्यातून किती दिवस-------------

३९. सांघिक कवायतीसाठी शारीरिक शिक्षण शिक्षकाशिवाय "ड्रील मास्तर" अथवा "बॅण्ड मास्तर" नेमलेले आहेत काय?
होय/नाही.

४०. सांघीक कवायतीसाठी बॅण्ड साहित्य संच आहे काय?
होय/नाही.

४१. बॅण्ड साहित्य वाजविण्यासाठी कोणती सोय आहे?

अ] विद्यार्थ्यांना शिकवून त्यांच्याकडून वाजविले जाते[ ]

ब] स्वतंत्र वाद्य पथक वाजविते [ ]

४२. मुलाकडूनच बॅण्ड साहित्य वाजविले जात असल्यास मुलांना वाजविण्यास कोण शिकविते.

अ] शारीरिक शिक्षक शिकवतात [ ]

ब] बाहेरील अन्य व्यक्ती शिकवितात[ ]

क] कोणीही शिकवत नाही [ ]

४३. आपणास कॅम्ड साहित्य स्वत: वाजवता येते काय? होय/नाही.

४४. शाळेला खालील पैकी कोणत्या सुविधा आहेत :-

१. शाळेला स्वत:ची इमारत आहे काय? होय/नाही.

२. शाळेच्या मैदानाशिवाय आवारामध्ये खेळ मैदानाची व्यवस्था आहे काय? होय/नाही.

३. शाळेला शारीरिक शिक्षणाचे स्वतंत्र कार्यालय आहे काय ? होय/नाही.

४. खेळाचे सामान वेगळे ठेवण्याची खोली आहे काय ? होय/नाही.

५. शारीरिक शिक्षकाच्या मदतीला वेगळा शिपाई / कारकुन आहे काय? होय/नाही.

परळी-वैजनाथ.

[स्वाक्षरी]

---==:0:==---

: परिशिष्ट "ब" :

संदर्भ सूची

[१] प्रा. द. ब. कोठोवाले,
शारीरिक शिक्षणाचा विकास भाग-१, ऐतिहासिक
प्रकाशक:- श्री. ग. ल. ढोफळ, ढोफळ प्रकाशन,
ढोफळ भवन लक्ष्मी रस्ता, पुणे-२,
२८ सप्टेंबर १९६६.

[२] पी. सी. मोहन,
शारीरिक शिक्षा (सिद्धांत एव तत्वज्ञान)
प्रकाशक:- मेट्रोपॉलिटन बुक कं. प्राईवेट लि. १,
नेताजी सुभाष मार्ग, दिल्ली चतुर्थ संस्करण १९७१

[३] प्रा. शर्मा वि. गा. करमरकर, अ. के. आणि
प्रा. तिवारी रा. ही.,
शारीरिक शिक्षा प्रबन्ध एवम प्रशासन,
प्रकाशक शक्ती प्रकाशन,
द्वारा:- शर्मा प्रहो, रुक्मिणी नगर,
अमरावती १९७९.

[४] के. के. वर्मा,
स्वास्थ्य एवं शारीरिक शिक्षा,
प्रकाश ब्रदर्स, एज्युकेशन पब्लिशर्स, मुख्य कार्यालय,
५४६, पुस्तक बाजार लुधियाना- १४१००८.
इ. स. १९८४

[५] प्रा. द. ब. कोठीवाले,
शारीरिक शिक्षणाचा विकास भाग - २, तात्विक,
प्रकाशक:- श्री. ग. ल. ठोकळ, ठोकळ प्रकाशन,
ठोकळ भवन, लक्ष्मी रस्ता, पुणे-२.

[६] प्रा. सुळे,
प्रा. वि. तु. उमाठे,
शैक्षणिक संशोधनाची मुलतत्वे,
प्रकाशक:- महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ,
नागपूर करीता श्री. भा.ल. कुलकर्णी
साहित्य प्रसार केंद्र, नेहरु मार्ग नागपूर
प्रथम आवृ-त्ती १९७७.

[७] प्रा. रा. ना. घाटोळे,
समाजशास्त्रीय संशोधन तत्व आणि पध्दती,
प्रकाशक :- श्री. मंगेश प्रकाशन,
२३ नवी रामदास पेठ, नागपूर - १०,
द्वितीय आवृ-त्ती १९८५.

[८] श्री. ग. करकरे,
शैक्षणिक मानसशास्त्र,
प्रकाशक: स. कृ. पाध्ये,
३८१, क, शनिवार पुणे ३०
आवृ-त्ती तिसरी मार्च १९७२.

[९] म. बा. कुंडले,
शैक्षणिक तत्वज्ञान व शैक्षणिक समाजशास्त्र,
श्री विद्या प्रकाशन पुणे - ३०,

[१०] शिक्षण संक्रमण,
महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक
शिक्षण मंडळ, पुणे - १०,
प्रकाशक :- श्री. र. बो. कील अंक ४ था,
एप्रिल १९८८.

[११] अ. के. करमरकर,
क्रीडा अधिशिक्षा पध्दती,
प्रकाशक :- शक्ति प्रकाशन,
शर्मा प्लॉट रुक्मिणी नगर,
अमरावती.

इ. स. १९८३.

[१२] अ. पा. खरात,
प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र,
महाराष्ट्र ग्रंथनिर्मिती मंडळासाठी,
श्री. विद्या प्रकाशन, शनिवार प्रकाशन,
शनिवार पेठ, पुणे - ३०.
द्वितीय आवृत्ती

डिसेंबर १९८२.

[१३] प्रा. डॉ. भा. गो. बापट,
शैक्षणिक संशोधन,
प्रकाशक :- गो. के. जोगळेकर,
पुणे प्रकाशन "नारायण सदन" २१८१ सदाशिव,
टिळक पथ, पुणे - ३०.

फेब्रुवारी १९८६.

[१४] डॉ. पु. ल. भांडारकर,
सामाजिक संशोधन पध्दती,
प्रकाशक :- विलास अंधारे,
संचालक :- सचिव,
म. वि. ग्रंथ, निर्मिती मंडळ,
नागपूर-१.

[१५] अ. के. करमरकर,
शारीरिक शिक्षा अध्यापन पध्दती,
प्रकाशक शक्ति प्रकाशन,
शर्मा प्लॉट रुक्मिणी नगर,
अमरावती.

[१६] लक्ष्मीकांत पांडे,
"शारीरिक शिक्षा की पध्दती",

[१७] डी. जी. वाखरकर,
मॅन्युअल ऑफ फिजिकल एज्युकेशन,

[१८] प्रा. व्यंकटेश वांगवाड,
कोचिंग ॲण्ड ऑफिसिटींग,
गेम्स ॲण्ड स्पोर्टस्,
प्रकाशक :- श्री. संतराम वांगवाड,
आनंद वाडोकर पार्वती प्रकाशन संस्था,
द्वारा:- प्रोफेसर आगाशे शारीरिक शिक्षण,
महाविद्यालय, पुणे- ३७.

[१९] सौ. गीता गद्रे,
शिक्षणाचा इतिहास भाग - १ ते ३,
सुमन प्रकाशन, पुणे - ३०.

[२०] एस.पी. सुखीया,
पी.व्ही. मल्होत्रा,
एलेमेंटस ऑफ एज्युकेशन, रिसर्च
ऑक्सफोर्ड पब्लीकेशन प्रा. लि.,
एल. बी. एन. न्यु दिल्ली- ११०००१

--:0:--